

نگاهی به دو دوره برگزاری جشنواره مطبوعات کانون

آیا می‌توان به جشنواره سال بعد امیدوار بود؟

نسترن ظفراردلان

«یک پله بالاتر رفتیم اما بالاتر از این هم می‌توان رفت» این حرف را سال گذشته پس از برگزاری دومین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان «کانون» زدیم. همان زمان برای جبران کاستی‌ها به آبان ماه ۱۳۷۷ دل بستیم اما...

سومین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان که آبان‌ماه امسال از سوی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در مرکز آفرینش‌های ادبی - هنری کانون برگزار شد، در نگاه عده‌ای در همان پله سال گذشته باقی ماند و فراتر نرفت.

زمانی که جعفر ابراهیمی (شاهد) دبیر سومین جشنواره مطبوعات کانون اعلام کرد «در نحوه برگزاری جشنواره تغییر خاصی داده نشده است و امسال هم مثل سال پیش به همه موضوع‌های مطبوعات کودک و نوجوان پرداخته‌ایم و بهترین‌ها را معرفی خواهیم کرد»، برخی گفتند همچون سال گذشته نکاتی نادیده انگاشته شده‌اند.

در سال گذشته انتظار می‌رفت صفحات ویژه کودک و نوجوان در روزنامه‌ها و دیگر نشریات غیرتخصصی مورد بحث قرار گیرند. انتظار می‌رفت این جشنواره نشریات کودک و نوجوان غیرفارسی را همزاد خود بداند و علاوه بر آن نشریات محلی را هم به حساب آورد. انتظار می‌رفت دوره یک‌ساله نشریات به‌طور کامل مورد ارزیابی قرار گیرند اما از داوران شنیدیم که نمونه‌ها ناقص بودند و دیدیم تنها نشریه محلی که مورد ارزیابی قرار گرفت «کودک مسلمان بلوچ» بود و بس. همچنین شنیدیم نشریات داخلی و

علمی نظیر «برهان» و «فتون» بررسی نشدند. و انتظار از جشنواره امسال دست‌کم رفع بخشی از این کاستی‌ها بود.

سال گذشته ماحصل یک سال فعالیت مطبوعاتی ۲۰ نشریه کودک و نوجوان ۴۴۸۴ اثر اعلام شد که از آن میان ۹۷ گفت‌وگو، ۱۲۸ سرمقاله، ۲۰۲ گزارش و

۹۰۰ تیترو خیر مورد داوری قرار گرفتند. و امسال بنا به گزارش دبیرخانه جشنواره بالغ بر ۲۰ نشریه کودک و نوجوان با حجمی ۱/۵ برابر آثار سال قبل ارزیابی شدند که در آن میان ۸۹ سرمقاله، ۱۸۵ گفت‌وگو و ۲۱۲ گزارش به چشم می‌خوردند. با وجود بالا رفتن میزان آثار از نظر کمی، گفته می‌شود در میانه کار داوری و پس از مرحله مقدماتی، بخشی از آثار بنا به دلایلی حذف شد. این آثار هفته‌نامه خانه و روزنامه آفتابگردان را شامل می‌شدند که به دلایلی نامعلوم از حیطه داوری کنار گذاشته شدند.

همانطور که حسین بکایی سردبیر مجله گلبانگ در ویژه‌نامه سومین جشنواره مطبوعات کانون نوشت در بیست‌سال گذشته اولین حرکت سیاسی در مطبوعات کودک و نوجوان در نشریه خانه ظاهر شد و به موازات آن با کمی فاصله زمانی روزنامه آفتابگردان، لغو امتیاز شد. به نظر می‌رسید، حذف آثار

نشریات خانه و آفتابگردان به دلیل اعلام حکم دادگاه مطبوعات مبنی بر تعطیلی این نشریات صورت گرفته است. تبعات این مسأله اعتراضی درونی را در میان نویسندگان این نشریات برانگیخت چرا؟ به گفته برخی از داوران با این تدبیر بسیاری از آثار، شانس دریافت جایزه را از دست دادند.

در اینجا نیز همچون دادگاه مطبوعات که به جای مجازات مسؤول اصلی، بچه‌ها را از داشتن نشریه محروم کرد، روزنامه‌نگاران به جای مسؤولان، مجازات شدند.

■ **سومین جشنواره مطبوعات کانون در نگاه عده‌ای، در همان پله سال قبل باقی ماند.**

■ **سال گذشته آثار ۲۰ نشریه کودک و نوجوان، ۴۴۸۴ عنوان اعلام شد و امسال حجمی ۱/۵ برابر آثار سال قبل در بوته داوری محک خورد.**

مخاطب جشنواره کانون کیست؟ آیا مخاطب جشنواره مطبوعات کانون، دست‌اندرکاران و پدیدآورندگانی هستند که در نشریات کودک و نوجوان قلم می‌زنند و یا استفاده‌کنندگان از این جشنواره کودکان و نوجوانانی هستند که مخاطبان و خوانندگان این نشریات‌اند؟ اگر جشنواره کانون بتواند یکی از این دو گروه را انتخاب کند دیگر سروصدای نمایش‌ها، مزاحم کار گرفته‌ها نخواهد بود و یا جلسات سخنرانی بدون مستمع نمی‌ماند. اولین جشنواره کانون، قالب‌های

مطبوعاتی را پوشش نمی‌داد اما با اعتراض روزنامه‌نگاران از دوره دوم این کار صورت گرفت با این همه هنوز بخش آثار نوجوانان محدود به شاعر، قطعه و قصه است و آثار خیرنگاران افتخاری و همکاران نوجوان مطبوعات در زمینه‌های خبر، گزارش و... بررسی نمی‌شود.

دکتر محمد مهدی فرقانی روزنامه‌نگار و داور دو دوره جشنواره کانون با تأکید بر این مسأله که رسالت نشریات کودک و نوجوان تولید نیروی انسانی مناسب خود است می‌گوید: «این نشریات برای پیشرفت خود باید چرخه تولید نیرویش را فعال کند و این کار با امکان دادن به غیر حرفه‌ای‌ها صورت می‌گیرد.»

وی می‌افزاید: «به کارگیری این گروه از نویسندگان نوپا و فراهم کردن زمینه‌های رشد و شکوفایی استعداد و قلمشان، کمک می‌کند تا در آینده‌ای نزدیک مطبوعات کودک و نوجوان مخاطب‌شناسی صمیمی داشته باشند.» یکی دیگر از داوران نیز با ابراز امیدواری از فراهم شدن این زمینه در جشنواره‌های آتی خواستار توجه مستقل به آثار نوجوانان شد و گفت: «اگر با دیدی درست به این آثار توجه کنیم به کارهای شاخصی برمی‌خوریم که گاهی اوقات در مقایسه با آثار بزرگسالان موفق‌تر هستند.»

اهمیت بررسی آثار نوجوانان در تمامی رشته‌ها خواسته‌ای است که تنها عزم مسؤولان برگزارکننده جشنواره را می‌طلبد.

بی‌توجهی دست‌اندرکاران نشریات به ضعف آثار

سال گذشته جعفر ابراهیمی (شاهد) دبیر دومین جشنواره مطبوعات کانون اظهار داشت: «مطبوعات کودک و نوجوان در بارور ساختن اندیشه‌های کودکان و نوجوانان کشور می‌توانند نقش مهم و بسزایی داشته باشند و جشنواره

مطبوعات کودک و نوجوان که وظیفه بررسی مطبوعات کودک و نوجوان را برعهده دارد می‌تواند با انتخاب فعالان و برگزیدگان مطبوعات کشور و معرفی آنها و اهدای جوایز به آنها در بارورشدنشان مؤثر باشد...»

به دنبال آن یکی از روزنامه‌نگاران و برگزیدگان جشنواره سال گذشته این درخواست را مطرح کرد که ای کاش کانون با یک نظرخواهی اصولی به این پرسش پاسخ می‌داد که از جشنواره اول تا دوم چقدر در بارور شدن «فعالان» و برگزیدگان مطبوعات کشور مؤثر بوده است؟

■ **با گذشت سه دوره از**

جشنواره مطبوعات هنوز

بررسی آثار نوجوانان در تمام رشته‌ها صورت نمی‌گیرد.

■ **عده‌ای می‌گویند تکلیف**

جشنواره کانون با مخاطبانش مشخص نیست.

■ **محمد مهدی فرقانی: «رسالت**

نشریات کودک و نوجوان،

تولید نیروی انسانی مناسب خود است.»

با وجودی که به گفته برخی از داوران آثار سومین جشنواره مطبوعات نسبت به سال گذشته اندکی پیشرفت داشته است اما نگاهی به بیانیه‌های هیأت داوران در سال ۱۳۷۷ و مقایسه آنها با سال ۱۳۷۶ ضعف موجود در نشریات را بیشتر نشان می‌دهد و به نظر می‌رسد دست‌اندرکاران مطبوعات کودک و نوجوان بدون توجه به جریان ضعف‌ها از کنار آن می‌گذرند.

چکیده بیانیه‌ها جملگی براین نکته تأکید می‌کنند که مطبوعات کودک و نوجوان ما تا رسیدن به حد مطلوب فاصله زیادی دارند.

قرار داد و طی مراسمی با عنوان «معرفی آثار برتر مطبوعات کودک و نوجوان» به معرفی برگزیدگان پرداخت.

به غیر از این مورد تاکنون هیچ‌کدام از نشریات و یا سازمان‌ها به بررسی سالانه آثار مطبوعاتی کودک و نوجوان اقدام نکرده‌اند. در نظر سنجی که توسط مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها به عمل آمد از شرکت‌کنندگان در دوره روزنامه‌نگاری تخصصی ویژه مطبوعات کودک و نوجوان سؤال شد، مسئول برگزارکننده جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان چه نهادی باشد؟ وزارت ارشاد یا کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و یا سازمان دیگر؟

۳۱ درصد پاسخ‌گویان اعتقاد داشتند بهتر است وزارت ارشاد با حضور و همراهی مطبوعات کودک و نوجوان برگزارکننده این جشنواره باشد، ۲۵ درصد نیز خواستار برگزاری آن توسط انجمن مطبوعات کودک و نوجوان بودند، ۱۹ درصد معتقد بودند کانون، ارشاد و نشریه‌ها به‌طور مشترک آن را برگزار کنند و ۱۹ درصد گفته‌اند مهم نیست کجا برگزار کند بلکه کیفیت و عدالت آن مهم است. در این بین فقط ۶ درصد برگزاری آن توسط کانون و بدون مشارکت سازمان‌های دیگر و نشریات را مناسب دیدند.

شاید در یک جمع‌بندی بتوان گفت، عدم بررسی تمام نشریات در سطح کشور، مشخص نکردن مخاطب، عدم جلب مشارکت نشریات، عدم حضور نمایندگان در عرصه داوری و در پاره‌ای موارد محدود شدن آن به کارمندان کانون و برخی افراد کم سابقه و همچنین حضور یک‌نفر در چند گروه داوری بدون توجیه منطقی، عدم بررسی آثار نوجوانان در بخشی جداگانه، مشخص نشدن معیارهای گزینش یک اثر به‌طور علمی، مؤثر نبودن نتایج جشنواره و بیانیه‌های داوران در بهبود کیفیت نشریات که موجب شباهت

■ نگاهی به بیانیه‌های هیأت‌داوران در سال ۱۳۷۷ و مقایسه آنها با سال ۱۳۷۶ ضعف موجود در نشریات را بیشتر نشان می‌دهد.

■ رشته‌های صفحه‌آرایی و عکس در سومین جشنواره مطبوعات برگزیده‌ای نداشتند.

■ هیأت‌داوران بخش سرمقاله هیچ‌یک از سرمقاله‌های موجود را شایسته دریافت لوح زرین جشنواره ندانست.

■ بی‌توجهی نسبت به نیازهای مخاطب، عدم استفاده از صاحبان تخصص برای نوشتن مقالات، فقدان آثار با ارزش ادبیات جهانی در زمینه ترجمه و... از نکات قابل توجه در بیانیه‌ها بود.

■ در نظر سنجی به عمل آمده فقط ۶ درصد موافق برگزاری جشنواره توسط کانون بودند.

در سرمقاله‌ها مدنظر قرار دهند. همچنین در رشته‌های صفحه‌آرایی و عکس نیز این مسأله به چشم خورد و این دو رشته برگزیده‌ای نداشتند. مشابه این وضعیت در سایر بیانیه‌های هیأت‌داوران در گروه‌های مختلف دیده می‌شد.

نمود نحوه مناسبی از بیان برای نوشتن مقالات هنری و ادبی، بی‌توجهی نسبت به نیازهای مخاطب و مسایل روز، عدم استفاده از صاحبان تخصص برای نوشتن مقالات، عدم حضور مترجمین حرفه‌ای و فقدان آثار با ارزش ادبیات جهانی در زمینه ترجمه و... از جمله این موارد بودند.

جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان متولی دیگری ندارد؟

امسال در روزهای برگزاری جشنواره مطبوعات کانون این سؤال برای عده‌ای مطرح شد؟ چرا جشنواره نشریات کودک و نوجوان به جز کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان متولی دیگری ندارد؟ پیش از این یکبار در اسفندماه ۱۳۷۵ سالنامه مطبوعات کودک و نوجوان، یکی از نشریات خانه روزنامه‌نگاران جوان، برای اولین بار مقوله‌های مطبوعاتی در نشریات کودک و نوجوان را مورد ارزیابی

برای نمونه امسال در سومین جشنواره مطبوعات کانون در بخش خبر هیچ اثر ویژه‌ای انتخاب نشد و تنها از مسئولان صفحات خبر دو نشریه امید آینده و کیهان‌بچه‌ها قدردانی به عمل آمد.

هیأت‌داوران بخش خبر - یونس شکرخواه، لیلا رستگار و علی‌اصغر سیدآبادی با تأکید بر این نکته که بخش خبر نشریات کودک و نوجوان نه تنها ویژگی‌های اختصاصی این گروه سنی را در زمینه خبر تجربه نکرده است، معتقد بودند در اغلب موارد حتی در برداشتن گام‌های اولیه و رعایت ساختارهای پذیرفته شده برای خبر نیز ناتوان بوده‌اند.

هیأت‌داوران بخش سرمقاله نیز هیچ‌یک از سرمقاله‌های موجود را شایسته دریافت لوح زرین جشنواره ندانست. این هیأت - مصطفی رحماندوست، علی‌اصغر سیدآبادی و علیرضا متولی - با بیان این مطلب که اغلب سرمقاله‌های مطبوعات کودک و نوجوان به لحاظ موضوع و نوع بیان تکراری هستند و ذکر این نکته که سرمقاله‌نویسان به موضوعات روز مربوط به کودکان و نوجوانان بی‌توجهند از دست‌اندرکاران این نشریات می‌خواهد تا حوصله، سلیقه و انگیزه مخاطبان خود را

بیانیه‌های سالهای متفاوت شده است و ده‌ها مورد دیگر از جمله عللی باشد که موجب شده فقط ۶ درصد دست‌اندرکاران مطبوعات کودک، برگزاری جشنواره توسط کانون را مناسب بدانند. همین موارد سبب می‌شود، پرسیم آیا می‌توان به جشنواره سال بعد امیدوار بود؟

نکاتی در حاشیه بخش‌های جنبی سومین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان

میزهای خبر، گزارش، مصاحبه و... در گوشه‌ای از سالن مرکز آفرینش‌های ادبی و هنری «کانون» پاسخگویی کودکان و نوجوانان علاقه‌مند به حرفه روزنامه‌نگاری بود. و از میان ده‌ها گزارش و مقاله به بعضی آثار جوایزی تعلق می‌گرفت. به گفته یکی از افراد، «ملاک مشخصی برای گزینش اثر برتر وجود ندارد». جسا داشت در این قسمت، اطلاعاتی به زبان ساده و به صورت مکتوب در اختیار بچه‌ها قرار می‌گرفت.

نشریات: فرزند سالم، پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان و کتاب ماه، از آن جمله بودند.

در بین غرفه‌های متعدد، غرفه نشریه دنیای تصویر بیشترین استقبال و فروش را به همراه داشت. تخفیف ویژه جشنواره در این بین مؤثر افتاد و ویژه‌نامه‌های سینمای کودک تقریباً با ۵۰ درصد تخفیف عرضه شد. به گفته عده‌ای از بازدیدکنندگان، «دنیای تصویر» بهترین غرفه سالن جشنواره بود.

کارگاه‌های نقاشی، شلوغ‌ترین بخش جنبی جشنواره به حساب می‌آمد. در این بخش ازدحام به حدی بود که بچه‌ها به‌طور ایستاده، نقاشی می‌کردند.

بخش اعظم بازدیدکنندگان را دانش‌آموزان مدارس تشکیل می‌دادند. نحوه توجه مسئولان مدرسه به غرفه‌های نشریات حاکی از این بود که بچه‌ها برای استفاده از برنامه‌های نمایشی و تفریحی به این مکان آمده‌اند. بیشتر آنها فقط بچه‌ها را از جلوی غرفه‌ها عبور می‌دادند.

در سالن جشنواره ۲۵ نشریه با در اختیار گرفتن غرفه حضور خود را نشان دادند. غرفه مجله نهال انقلاب در طول برگزاری جشنواره خالی بود. در جشنواره امسال نشریاتی حضور داشتند که مخاطبان‌شان به هیچ‌وجه کودک و نوجوان نبودند.

برگزیدگان سومین جشنواره مطبوعات کودک و نوجوان، آبان‌ماه ۱۳۷۷

الف) بخش آثار نوجوانان در مطبوعات کودک و نوجوان

رشته شعر:

– لوح زرین، دیپلم افتخار جشنواره و دو سکه بهار آزادی به آقای عباسعلی سپاهی‌یونسی برای شعر «چوپان» در نشریه سروش نوجوان.

– دیپلم افتخار و یک سکه بهار آزادی به خانم سارا کلنگری برای شعر «شبیبه خوشه‌های ژرد شالی» در نشریه سروش نوجوان.

– دیپلم افتخار و یک سکه بهار آزادی

به خسانم بتول زرکننده برای شعر «مادربزرگ» در نشریه امید آینده.

رشته داستان:

– لوح زرین، دیپلم افتخار جشنواره و دو سکه بهار آزادی به خانم محدثه رضایی برای مجموعه آثار ایشان در نشریه سلام بچه‌ها.

– دیپلم افتخار جشنواره و یک سکه بهار آزادی به خانم فاطمه بلوچی برای قصه «سارای من» در نشریه باران.

– دیپلم افتخار جشنواره و یک سکه بهار آزادی به آقای جهانمیر توکلی برای قصه «نعتاع، داغ، مار و...» در نشریه

سروش نوجوان.

رشته نثر ادبی:

– لوح زرین، دیپلم افتخار جشنواره و دو سکه بهار آزادی به خانم لیدا هادی برای قطعه ادبی «پدر» در نشریه سلام بچه‌ها.

– دیپلم افتخار جشنواره و یک سکه بهار آزادی به خانم طاهره کمالی برای قطعه ادبی «چشم‌های شیشه‌ای او» در نشریه سلام بچه‌ها.

– دیپلم افتخار جشنواره و یک سکه بهار آزادی به خانم حدیث لرزغلامی برای قطعه ادبی «من منتظر یک اتفاق تازه‌ام» در نشریه سروش نوجوان.